

**Nieuwsbrief nr: 09 van “Innemend Italië” op 404 ex.
Mijmeringen, bedenkingen, mededelingen, schrijfsels...**

DE FONTEINEN VAN PIETRO LOMBARDI IN ROME

Rome is een frustrerende stad. Reeds van bij je eerste bezoek beseft je dat je nooit alles zult kunnen zien wat je had aangestipt. Het is eveneens een fantastische stad. Van zodra je beseft dat je toch nooit alles zult kunnen zien geniet je van een totale vrijheid. Het is fascinerend hoe je dwalend door de kleine, middeleeuwse straatjes van de ene verrassing in de andere tuimelt. Op een halve vierkante meter ontdek je een kat boven op een kroonlijst, een marmeren voet en een muurfontein met een manneke dat een vat draagt.

Nu raakte ik gefascineerd door die figuur. Er staan in Rome honderden *na-soni* (straatfontein-tjes met de typische gebogen ijzeren tuit) en tientalen monumentale fontein-ten. Maar als je er begint op te letten zijn vele kleintjes vaak echte pareltjes. *Il Facchino* dateert uit het einde van de 16de eeuw. Hij stelt een waterdrager voor, een beroep dat in het middeleeuwse Rome vaker voorkwam. Hij haalde water uit een van de publieke fontein-ten en verkocht het dan verder.

Deur aan deur. Waarom deze eerder banale bezigheid een onderwerp voor een publieke fontein werd is mij niet helemaal duidelijk. Vandaag leidt Facchino een tweede leven als één van de zes sprekende beelden.

MONTE TESTACCIO

Mijn interesse voor de kleine waterbekkens was gewekt. Zeker toen ik op een bepaald ogenblik op de naam van Pietro Lombardi stootte, een architect uit de vorige eeuw. Eind de jaren '20 had hij het ontwerp gemaakt voor de **Fontana delle Anfore**. Ik zag deze voor het eerst op de Piazza dell'Emporio. Nu staat de fontein opgericht op de opnieuw aangelegde Piazza Testaccio. De amforen waren als symbool goed gekozen want hier kwamen in Romeinse tijd de schepen aan met handelswaren uit het ganse wereldrijk. Vooral wijn en olijfolie werden in dergelijk aarden kruiken getransporteerd. Na gebruik werden ze op één hoop stuk gegoid. Zo ontstond de Monte Testaccio, of de Schervenberg. Een fascinerende plek in een totaal gerenoveerde wijk.

De stad kwam op het idee om Lombardi de opdracht te geven om voor meerdere wijken een typisch fontein-tje te ontwerpen. Zij het in meer bescheiden omvang. Het biedt ons de gelegenheid om kriskras door Rome te slenteren op zoek naar de overige 8 fontein-tjes. Voor wie zijn tijd neemt wordt deze passeggiata een ware ontdekkingsstocht.

In de Porto di Ripa Grande verscheen de **Fontana del Timone**. Het scheepsroer verwijst naar de havenactiviteit in de buurt. Van hieruit gaan we dwars door Trastevere in de richting van het Vaticaan. In de Via della Cisterna plaatste Pietro Lambardi zijn **Fontana della Botte**. Drie elementen verwijzen naar de wijnhandel in deze buurt: een wijnvat, de twee maatbekers van één liter en een kuip.

Aangekomen aan het Sint-Pietersplein ziet u rechts van de colonnade de **Fontana delle Tiare**. Het wapenschild van deze wijk (Borgo) bestaat uit op elkaar geplaatste heuvels, bekroond met een ster. Lombardi vervangt de heuvels door pauselijke tiara's. De twee sleutels vervolledigen de symboliek. De fontein staat langs de Passetto di Borgo, de oude pauselijke vluchtroute van het Vaticaan naar de Engelenburcht. Daar ontdekken we de **Fontana delle Palle di Cannone**. Onder de boog met het wapenschild van de stad zien we een hoop kanonskogels. Ze verwijzen naar de verdedigingsfunctie van de burcht. Vanuit een masker spuit een kleine waterstraal.

ARTIESTEN EN STUDENTEN

Op de andere oever van de Tiber zoeken we in de nabijheid van de Piazza del Popolo, de Via Margutta op. Eigenlijk mag ik er niet al te veel reclame rond maken, maar dit is een van de meest stemmige straatjes van Rome. Lange tijd gonsde het hier van de schilders, beeldhouwers, dichters... Niet te verwonderen dat we hier de **Fontana delle Arti** aantreffen. Twee maskers, geplaatst op een schildersezels, weerspiegelen de wisselende gemoedsgesteldheid van de kunstenaar.

In de Via degli Straderari (nabij de Piazza Navona) staat de **Fontana dei Libri**, gekenmerkt door drie symbolen. Vooreerst de hertenkop met het kruis tussen het gewei. Het is het icoon van Sant'Eustachio van wie deze wijk de naam leent. De boeken verwijzen naar de universiteit La Sapienza. Bovenaan merken we de ballen op die verwijzen naar het wapenschild van de Medici ooit eigenaars van het Palazzo Madama. Merk ten slotte toch nog even op dat er zich in het opschrift een fout bevindt. Sant'Eustachio is niet rione IV, maar wel VIII.

Van hieruit is het maar een kleine wandeling naar de Piazza Venezia. Het kleine parkje dat u aan de zijkant opmerkt draagt de naam Piazza San Marco. Op de stoep ervan staat de **Fontana della Pigna**, een dennenappel. Deze wijk werd daar naar vernoemd omdat

in de buurt een bronzen dennenappel van bijna 4 meter hoog werd gevonden. Hij dateert uit de Romeinse tijd en bevindt zich nu in het Vaticaan.

Voor onze laatste fontein van Pietro Lombardi, de **Fontana dei Monti**, moeten we een flinke wandeling afleggen, voorbij de Santa Maria Maggiore, tot in de Via San Vito. Net voorbij de boog van Gallienus, opnieuw op het voetpad, verrijst het symbool van de rione Monte. De drie heuvels: Esquilino, Viminale en Celio. De boog van Gallienus is in oorsprong een toegangspoort tot de stad. Oorspronkelijk was er aan beide zijden nog een kleinere doorgang. En nog een tip: *Trattoria Monti* recht tegenover de fontein is een echte aanrader.

VERLOREN ZONEN

Hiermee hebben we alle fonteinen van Pietro Lombardi aangehaald. Ten minste, deze die zich (nog) in het centrum bevinden. In de nabijheid van het Vaticaan was er nog eentje: de **Fontana dell'Emiciclo**. Maar deze moest plaats maken voor de aanleg van de brede Via della Conciliazione in 1936. Een volledige wijk werd toen plat gelegd. De fontein verdween voor jaren in een depot, totdat hij een nieuw plaatsje vond in de wijk Tomba di Nerone langs de Via Cassia op een tiental kilometer buiten de stad.

Links de Fontana dell'Emiciclo, rechts de Fontana Tiburtina

Een minder leuk verhaal om te eindigen. Er was ooit een elfde fontein, de **Fontana Tiburtina** op de Piazzale del Verano net voor de basiliek van San Lorenzo en het monumentale kerkhof van de stad. Maar dit volkskwartier, bekend om zijn communistische sympathieën, werd op 19 juli 1943 zwaar gebombardeerd door de geallieerden. Er vielen 3000 doden. Ook de fontein sneuvelde. Maar hier stelt niemand zich een vraag rond die fontein. Maar wel waarom de Amerikanen precies die wijk zo zwaar hebben toegetakeld.

(Voor deze bijdrage heb ik voor het eerst enkele foto's van het internet geplukt.)

Marc Vandenbon
Auteur van "Innemend Italië"
marc.vandenbon@telenet.be
www.innemenditalie.be

Ik verzorg ook avondvullende voorstellingen:

- Rome, andere paden
- Innemend Italië

Info op aanvraag

Lid van:

